Cvito Fisković

U POTRAZI ZA JORDANIĆEVIM POLIPTIHOM

U toku drugog svjetskog rata, a osobito u bombardiranju Zadra, kulturna baština toga grada vrlo je oštećena. Nestalo je i uništeno pored građevinskih i mnogo pokretnih spomenika, slika i drvenih kipova, kovinskih umjetnina, keramika, rukopisa i knjiga. Za neke se od njih znalo i njihov se spomen sačuvao, ali mnogi su nestali bez traga, jer ih stariji pisci nisu spominjali niti su bili uneseni u Cecchellijev katalog.[1]

Među nestalim slikama su i dvije slike zadarskog slikara Petra Jordanića, čiju sam ličnost pokušao nedavno uspostaviti. Uz njegov potpisani poliptih iz 1493. godine, koji se nalazio u srušenom i zapaljenom samostanu zadarskih benediktinki sv. Marije i bio ranije poznat,[2] priložio sam još dva djela: njegovu potpisanu ikonu »Gospu s djetetom«, koju sam našao u privatnom posjedu u Beču, i »Bogorodicu sa sinom na prijestolju« iz župne crkve u Tkonu, u kojoj sam ispitivanjem stilskih i ikonografskih oznaka nakon njezine restauracije u restauratorskoj radionici Instituta Jugoslavenske akademije u Zadru prepoznao također Jordanićev rad.[3] Nakon toga se uvidjelo da se Jordanić nije samo povremeno kao svećenik bavio slikarstvom nego da je on doista bio slikar koji je naslikao nekoliko djela, od kojih je dva s ponosom potpisao i u njima oblikovao svoj stil povezivanjem drevnih bizantinskih predanja s dostignućima gotičkog slikarstva u drugoj polovini XV stoljeća. Pored slikanja bavio se vjerojatno i rezbarenjem, pa je možda svom velikom poliptihu, nestalom u ruševinama Samostana benediktinki, izrezbario bogat kasnogotički okvir iskićen reljefnim lisnatim ukrasima, stupićima

[1] C. Cecchelli, Zara, catalogo delle cose d'arte e di antichità, Rim 1932.

[2] Ibid, str. 74. Autor donosi pogrešno natpis i opis poliptiha. Tačniji je natpis u G. Sabalich, Pitture antiche di Zara. Predgovor i table, Zadar 1912. Uporedi Krista na Veronikinu rupcu sa svetokrukom, na kojemu su dragulji, s onim mletačkog slikara s kraja XIV stoljeća. V. sl. Pallucchini, Pittura veneziana del Trecento, Venezia 1964, sl. 222.

[3] C. Fisković, Zadarski slikar Petar Jordanić. Bulletin Odjela za likovne umjetnosti JAZU, VIII, br. 1, str. 25, Zagreb, 1960.

i uobičajenim motivima. Teški način rezanja i prignuti lukovi odaju tromost kao i naslikani likovi, pa bi se moglo pretpostaviti da je Jordanić doista bio i rezbar tim više što završetak baldakina naslikan na »Bogorodici sa sinom« iz Tkona ima sličnu težinu kao i njegove rezbarije u drvu, a naslikane raščlanjene stepenice pod njezinim prijestoljem imaju poznati, ali i odveć izlomljeni oblik, pa pokazuju Jordanićevu sklonost k rezbarenju. Na žalost, prvotni izrezbareni okviri drugih Jordanićevih slika su nestali i danas se ne može sasma dokazati pretpostavka da je on bio i rezbar, što u ono vrijeme uskog povezanih umjetničkih zanata ne bi bilo neobično.

Imajući, dakle, u vidu da je Jordanić bio plodan umjetnik, ovdje iznosim prijedlog da se njegovo djelo proširi s još jednim radom; trokrilnim poliptihom s pet slika, koji se nalazio u srednjovjekovjnoj crkvi sv. Ivana u predgrađu istočnoga dijela Zadra, u Stanovima. Crkva je, na žalost, bezobzirno i temeljito pregrađena, ali su u njoj i oko nje vidljivi kameni ulomci iz rimskog antičkog i srednjovjekovnog doba, pa joj je prema tome mogao pripadati i ovaj poliptih, koji zapravo ima oblik triptiha. Doživio je i njezinu sudbinu; kao što je ranije nestao njezin srednjovjekovni oblik tako je nedavno u onom metežu drugog svjetskog rata iščezao i njezin poliptih. Sačuvala se samo njegova fotografija i uz nju kratak opis, u kojemu je spomenuto da je to »tavola del' 400 del tipo »gotico internazionale« e rappresenta una »Madonna col Bambino« (o »Adorazione del Bambino« o »Natività«). Gli scomparti riprodotti rappresentano l'Archangelo, S. Simeona Profeta, e altri due santi non identificati. Il lavoro fu ritoccato e in tal maniera andò sciupata parte della finezza e della delicatezza della fattura. Fino al 1943 alla tavola originale erano aggiunti, in riquadri esterni, altri quattro santi. Il restauro del polittico fu compiuto da Italo Dal Mas (1942.)«[4]

Prema toj posljednjoj a i svježoj vijesti o slici, vidi se da je pripadala gotičkom stilu XV stoljeća i da je bila tako popravljena da joj je pri tome oštećena istančanost izradbe, te da je 1942. godine restaurirao Italo Dal Mas, a sve do 1943. godine da je imala još četiri sveca naslikana na vanjskim odjelcima četverouglasta oblika. Opis slike je kod nekih autora netačan, kod Benvenutija je kratak i nepotpun, ali se ipak upotpunjuje s objavljenom fotografijom.[5]

Na njezinoj središnjoj slici, dvosruko većoj od ostale četiri, naslikan je velik lik Gospe koja ogrnuta dugim plaštem sjedi na nevidljivu prijestolju i prekriženih ruku obožava dijete položeno na njenim koljenima. Dva krilata anđela rastiru iza nje naboran zastor, iza kojeg se uzdiže težak krov gotičkog baldakina, uz koji su trokutni prošupljeni zabati, fijalice i Marija s Gabrielom uz samu kupolu. Na pobočnim manjim i dugoljastim slikama su sveci. Na gornjoj slici prvog krila je sveti papa s tiarom i knjigom (?), vjerojatno sv. Grgur, a na donjoj sv. Juraj ili

[4] A. de Benvenuti, Storia di Zara del 1409 al 1797, str. 272, 282, bilješka 103, Milano 1944.

[5] Ibid., sl. 16, str. 145.

Mihajlo koji vertikalno zabada koplje u svladanog zmaja. Na gornjoj slici drugog krila je neki apostol ili evanđelist u plaštu s knjigom, a na donjoj je sveti prorok Šimun s malenim Kristom u krilu. Boje slika nitko nije označio i o njima se danas ništa ne zna, ali čini se da je pozadina središnje velike slike bila pozlaćena u svom gornjem dijelu. Okvir poliptiha je noviji, profili i oblik mu nisu gotički, ali na pozlati pozadine središnje slike vide se nad baldakinom jasna crta i tragovi polukružnog luka kojemu se pri kraju primjećuju, nad glavama anđela koji

Petar Jordanić, *Oltarna slika župne crkve u Tkonu* (detalj)

rastiru zastor, gotički »nosovi«. Očito je, dakle, da je središnja tabla imala kasnogotički uobičajeni okvir, a bit će tako bile uokvirene manjim gotičkim lukovima i stupićima i slike oba krila. Međutim, njihove pozadine su na fotografiji tamnije od pozadine središnje slike, pa se čini da im je pozlata bila prebojadisana i time im iščezli tragovi lukova gotičkog okvira. Može se, dakle, smatrati da je i ovaj poliptih, kao bezbroj ostalih gotičkih oltarnih poliptiha XV stoljeća, imao izrezbaren okvir tog stila.

Preslikavanje poliptiha je na fotografiji očito, osobito u jako zasjenjenim naborima svetačkih odjeća i zastora, ali se u tim naborima, u stavovima i obrisima likova, u Marijinu licu, a osobito u ukrasima baldakina, ipak primjećuju prvotne oznake gotičkog stila. Prorok Šimun odaje i mjesnu oznaku djela i otkriva da je poliptih naslikan u Zadru ili naručen za neku crkvu u tom gradu.

Već je primjećeno da je nježnost i istančanost poliptiha oštećena prebojadisanjem,[6] što znači da je djelo doista bilo vješto naslikano. K. Prijatelj ga je ubrojio u zadarsku slikarsku školu i izvršio neke uporedbe.[7] Treba ga nakon svega toga uporediti sa spomenutom slikom »Gospe s djetetom« iz Tkona, koju sam pripisao Petru Jordaniću, pa da se doista vidi da bi triptih, vjerojatno, usprkos premazu, mogao biti njegov rad, jer su njihove pojedinosti doista slične.

Bogorodica na jednoj i drugoj slici ima veliku glavu i visoko uzdignut, tvrdo oblikovan plašt koji je okružuje. Slično su im prekrižene ruke i nisko spuštena koljena. Na objema slikama je slično položeno i ukočeno dijete djelomično zaokruženo platnom. Na isti je način na objema slikama razastrt i plašt koji se povija i okružuje Mariju. Anđeli koji ga podržavaju, prikazani u poprsju, naslikani su na istim mjestima i u sličnim položajima pred gotovo jednako sagrađenim i ukrašenim glomaznim baldakinom. Težak oblik te zgrade, glomaznost likova, koja se ispoljava i u zatvorenu obrisu arhađelova pokreta i u gomilanju malih anđela, odaju također sličnost s Jordanićem. On je male i ukočene anđele gomilao i na poliptihu benediktinki iz 1493. godine i na bečkoj slici »Gospe s djetetom« iz 1508. godine.[8] Trag luka na poliptihu iz crkve sv. Ivana ima isti nizak, prignut i širok oblik kao lukovi koji se nadvijaju nad svecima poliptiha benediktinki.[9] Svetački likovi na tom propalom poliptihu kao i Marija sa Tkona ispunjaju gotovo sasvim plohe stila i jedva dopuštaju da uz njih viri pozadina, kao i na poliptihu iz Sv. Ivana.[10]

[6] Ibid., str. 272, navedeni pasus.

[7] K. Prijatelj, Prilog poznavanju zadarskog i šibenskog slikarstva XV stoljeća, Prilozi povijesti umjetnosti u Dalmaciji 8, str. 70. Split 1954. Njemu je neki svećenik onda bio kazao da je poliptih odnesen u Italiju.

[8] V. sl. C. Fisković o.c.; C. Fisković, Zadarski srednjevjekovni majstori, Split 1959.

[9] Najvjerniju fotografiju toga propalog poliptiha donosi A. de Benvenuti, jer ta fotografija prikazuje poliptih nakon restauracije, o.c., tabla 10, str. 97. Pred Gospom se jasno vide i benediktinke koje s franjevkama, benediktincima i franjevcima klečeći mole. Ispravio sam već Cecchellijev ikonografski opis poliptiha, o.c., (3), str. 31. Dodajem da svetica s krunom i zastavom uz sv. Magdalenu nije sv. Agnesa, kao što je pretpostavljao Sabalić, nego sv. Uršula, kojoj je bila posvećena predromanička crkvica tzv. Stomorica u blizini crkve benediktinki sv. Marije.

[10] I. Petricioli smatra da je ikonografija slike u Tkonu »potpuno ista kao kod triptiha iz crkve sv. Ivana na zadarskoj periferiji, koji je nestao tokom rata. Razlika je samo u zbijenijoj kompoziciji masa i obradi volumena.« Postoje, međutim, ipak ikonografske razlike, npr. dva lika Navještenja uz kupolicu baldakina na poliptihu iz Sv. Ivana nema na sliki iz Tkona. Razlika u zbijenoj kompoziciji i u obradi volumena nastala je pak samo nakon prebojadisanja poliptiha iz Sv. Ivana, jakim zasjenjivanjem nabora tkanina. Petricioli, naravno, nije onda smatrao da je slika iz Tkona Jordanićevo djelo i nije u tom smislu vršio uporedbe između nje i slikareva poliptiha u zadarskom Samostanu sv. Marije. I. Petricioli, Prinove zadarskom slikarstvu XV stoljeća, Prilozi povijesti umjetnosti u Dalmaciji 9, str. 165, Split 1955.

Pored tih sličnosti ne može se zaboraviti da je poliptih nađen u Jordanićevu zavičaju, kojeg je oznaka i lik sv. Šimuna. Postoji samo razlika u dužem, donjem tijelu Marije, ali kako su njezine noge odveć i nesrazmjerno produljene, nije isključeno da je onaj koji je premazao sliku pokrio njemu strano gotičko, možda stepenasto, postolje prijestolja produljenjem plašta i tim produljio Marijin donji dio, koji je imao kao i u Tkonu nisko spuštena koljena. Ništa se, dakle, ne suprotstavlja pretpostavci da je poliptih iz zadarske crkvice sv. Ivana Jordanićevo djelo. Kako je, kada i kamo nestao u metežu ratnih vrmena još se ne zna, ali je zabilježeno da je u toku rata 1942. godine Italo Dal Mas dovršio njegovu restauraciju.[11] Pitanje je, dakle, da li je bio vraćen na prvotno mjesto u crkvu, ostavljen u gradu koji je srušen i stradao u bombardiranju ili je pak odnesen u Italiju ili nekamo drugdje. Nađe li se, moći će se nakon boljeg ispitivanja njegovih oblika, a osobito boja i uporedbe s dvije sačuvane Jordanićeve slike, utvrditi da li je to doista njegov rad, jer je pretpostavka koju ovdje iznosim postavljena samo na temelju objavljene fotografije i to prije restauracije iz 1942. godine. Prema tome, pronađe li se taj poliptih, neće se pojaviti vjerojatno ovakav kakav je na fotografiji, nego onakav kakav je izgledao nakon dovršene restauracije, koja je prema A. Benvenutiju bila gotova 1942. godine.

Upravo zbog traganja za njim napisao sam ove retke, jer bi za djelovanje i pojavu ovog gotičkog slikara, značajnog za stilska zakašnjenja, preplitanje stilova i za opori pokrajinski izraz, bilo korisno naći još jedno njegovo djelo. Potvrdili se ovdje iznesena pretpostavka da je on naslikao poliptih iz Sv. Ivana, povećao bi se broj Jordanićevih radova, a tim bi se, možda, otvorilo pitanje da li je imao u svojoj radionici učenike i pomoćnike, jer on je ipak naslikao tri poliptiha. Potpisom je zajamčen onaj u Samostanu sv. Marije. Slika iz Tkona je također središnji dio rastavljenog poliptiha, a ovdje predloženi poliptih iz Sv. Ivana bio je, kao i ta dva, velik i prema Benevenutijevu navedenom pisanju imao pored pet poznatih do 1943. godine još četiri sveca na vanjskim krilima. Bio je to, dakle, poliptih sa središnjom slikom i četiri krila, a to je velika oltarna slika.

Karaman je nakon nalaska Jorganićeve bečke ikone točno uočio da je pojava ovog slikara »značajnija nego se dosada držalo ... Bečka slika pokazuje očito karakter kasnobizantiske italo-grčke škole i da nema na njoj natpisa našeg slikara, pripisali bismo je mletačkom mandoneru ... Nalaz Jordanićeve bečke Madone učvršćuje me također u mišljenju da će u bogatom anonimnom materijalu ikona italo-grčkog i mletačko-madonerskog izgleda na našoj obali u Dalmaciji i Istri biti još radova naših domaćih majstora.«[12]

[11] Vjerojatno je u to vrijeme vršio i restauraciju Jordanićeva poliptiha i dovršio je 1943. godine, jer A. Benvenuti bilježi uz objavljenu njegovu fotografiju tu godinu i oznaku »dopo il restauro.«

[12] Lj. Karaman, Bilješke iz historije umjetnosti Dalmacije s posebnim osvrtom na zadarske spomenike, Anali Historijskog instituta u Dubrovniku XVIII–IX, str. 87, 96, Dubrovnik 1962.

Doista, pored bezbrojnih ikona te vrsti na koje se nailazi danomice u u Dalmaciji,[13] takvo pitanje se mora postaviti. Kako ono nije riječeno otkrivanjem djela Jordanića, Anđela i Donata Bizamana,[14] Andrije Rica,[15] Frana Matkova i još nekih slikara iz dubrovačke slikarske škole koji su imali bizantinske oznake,[16] pa ni Emanuela i Konstantina Zane,[17] ni Bokelja Dimitrijevića-Rafailovića,[18] morat će se još tragati za majstorima dalmatinskih ikona XV–XVIII stoljeća, od kojih mnoge spominju i arhivski spisi.

Drugo pitanje koje Karaman dodiruje pišući o Petru Jordaniću jest vjerojatni upliv Viktora Crivellija na sliku »Gospe s djetetom« iz Tkona, za koju onda još nisam bio iznio pretpostavku da bi mogla biti Jordanićeva. Karaman ne isključuje taj upliv koji je bio naslutio I. Petricioli, pa veli da »može to biti djelo domaćeg zadarskog majstora školovana pod utjecajem majstora Viktora«.[19]

Ipak utjecaj Crivellijev na toj slici nije vidljiv. Nema tu ni istančanosti ni plastičnosti vitkih Crivellijevih likova, a glomazni baldakin i stepenice prijestolja podsjećaju više na gomilanje raščlanjenih kasnogotičkih građevinskih motiva na prijestoljima, postoljima i nišama poliptiha Antonija Vivarinija i Giovanija d'Alemagna[20] i nekih mletačkih kasnogotičkih slikara i rezbara[21] nego li na slične renesansne smirene motive kod Crivellija.

Međutim, već sam prije upozorio[22] da jasan dodir s Karlom Crivellijem,[23] a donekle i s Jurjem Ćulinovićem,[24] pokazuje Jordanićeva bečka slika. On je svoje bizantinsko Umilenije postavio u Crivellijev okvir: na kamenu ogradu balkona na kojoj su karanfil, molitvenik i listić s potpisom, a pred zastorom uz koji se s obje strane pruža krajolik. Te pojedinosti u sličnoj kompoziciji nalaze se i na slikama Karla Crivellija, koji je vjerojatno sa svojim bratom Viktorom Crivellijem boravio u Zadru, u kojemu je Viktor slikao u drugoj polovini XV stoljeća. Tom

[13] Mnoge su očišćene i restaurirane u Regionalnom zavodu za zaštitu spomenika u Splitu, gdje postoje i njihove fotografije.

[14] C. Fisković, Slikar Anđelo Bizamano u Dubrovniku, Prilozi povijesti umjetnosti u Dalmaciji 11, str. 72, Split 1959; G. Gamulin, Italokrećani na našoj obali, Prilozi povijesti umjetnosti u Dalmaciji 16, str. 268, Split 196.

[15] C. Fisković, o.c., (14), str. 85, sl. 37.

[16] V. J. Đurić, Dubrovačka slikarska škola, str. 195, Beograd 1963; Isti, Vizantijske i italo-vizantijske starine u Dalmaciji I, Prilozi povijesti umjetnosti u Dalmaciji 12, str. 135, Split 1960,

[17] G. Gamulin, o.c., (14), str. 269.

[18] D. Berić, Nekoliko ikona bokeljskih slikara Dimitrijevića-Rafailovića, Prilozi povijesti umjetnosti u Dalmaciji 9, str. 269, Split 1955; P. Mijović, Bokokotorska slikarska škola XVII–XIX vijeka, Titograd 1960.

[19] O.c., str. 95.

[20] R. Palluchini, I. Vivarini, sl. 39, 40, 44, 45, 59–62, 65, 66, Venecija.

[21] V. L. Testi, Storia della pittura veneziana II, sl. na str. 343, 703. Bergamo 1915; R. Palluchini, o.c. (2), str. 447, 448, 579.

[22] C. Fisković, o.c. (3), str. 29.

[23] V. Carlo Crivelli e Crivelleschi, Catalogo della mostra a cura di Pietro Zampetti, str. XXXV, sl. 2, 3, 21, 24, Venecija 1961.

[24] V. K. Prijatelj, Juraj Ćulinović, sl. 5, 6, 11, 12 (16, 17), Zagreb 1961.

Petar Jordanić(?), Poliptih koji se nalazio u crkvi sv. Ivana u Zadru

Petar Jordanić, Oltarna slika u župnoj crkvi u Tkonu

slikom se, dakle, Petar Jordanić približio renesansi, unoseći u renesansni okvir predložak kasnobizantinske ikone. Upravo po tome preplitanju kasnogotičkih, kasnobizantiskih i renesansnih motiva, kojih je sklad vidio na slikama mletačkih slikara XV stoljeća, on je izrazit dalmatinski majstor, koji pored toga ima i oporost svojstvenu i jednom drugom dalmatinskom slikaru, Blažu Jurjevu, za čijom darovitosti, naravno, mnogo zaostaje. Po svom značenju on svakako nije više »un pittore di terzo ordine«, kako je u svojoj »Quida di Zara« pisao J. Bersa, poznavajući 1932. godine samo njegov poliptih iz Sv. Marije.

O Jordanićevu životu nema mnogo vijesti. Istaknuo sam da je potomak starog plemićkog roda i da je sudjelovao u poslanstvu svog zavičaja Zadra, koje je bilo upućeno krbavskoj knegiji Doroteji Gusić Kurjaković i k njezinu sinu krbavskom knezu Ivanu Karloviću, hrvatskom podbanu Marčinku i vojvodi Kožulu iz Ostrvice da krajem 1501. godine učvrsti i uskladi s njima zajedničku obranu od turskih napada. Jordanić je bio otišao s Detrikom u studenom te godine da kao slikar snimi zemljište predviđeno za obranu.[25] Tih godina su hrvatske zemlje a i Mlečići strepili od upada Turaka, pa su i umjetnici bili pitani za mišljenja o strategiji protiv neprijatelja. Leonardo da Vinci je nešto više od godine dana prije toga, u ožujku 1500. godine, stigao u Mletke da ispita kako da se podigne brana na Soči i izvijestio mletačku vladu da je ta rijeka jedino mjesto gdje Turci mogu prodrijeti u Italiju.[26]

K. Prijatelj, koji se kao i I. Petriocioli[27] složio s mojim pripisivanjem »Bogorodice sa sinom« u Tkonu Petru Jordaniću, objavio je podatak da je slikar sin zadarskog plemića Marka Nozdronje i da je jednu svoju kuću ostavio u dobrotvorne svrhe.[28] Vjerojatno je to ona kuća koju je bio ostavio zadarskom Samostanu sv. Dominika, a u kojoj su živjeli svećenici. Oni su zbog neplaćanja stanarine bili u sporu s dominikancima, dok taj spor nije 13. prosinca 1520. godine nadbiskup riješio i primorao svećenike na plaćanje. Iz njegove odluke se doznaje da je slikar, koji je u njoj spomenut svojim hrvatskim prezimenom, bio 1520. godine ili nešto prije mrtav.[29] Slike mu se, dakle, mora datirati prije te godine.

[25] C. Fisković, o.c. (3), str. 31. Taj Sanudov podatak iznio je i Benvenuti (o.c., str. 65), ali on nije uočio da je »prete Jordanich« u Detrikovu poslanstvu upravo naš slikar.

[26] I. Frangeš, Talijanske teme, str. 40, Zagreb 1967.

[27] I. Petricioli, Zadar, turistički vodič, str. 77, Zadar 1962.

[28] K. Prijatelj, Novi podaci o zadarskim slikarima XIV–XVI stoljeća, Prilozi povijesti umjetnosti u Dalmaciji 13, str. 107, Split 1961.

[29] J. Stipišić – M. Šamšalović, Isprave u arhivu Jugoslavenske akademije, Zbornik Historijskog instituta JAZU 5, str. 553, Zagreb 1963. Donosim prijepis te presude iz XVII stoljeća: In dei nomine. Amen. Anno a natiuitate eiusdem millesimo quingentesimo vigesimo, indictione octaua, die tertio decimo mensis decembris. Reuerendus dominus Hieronymus Gori de Senis, decretorum[1] doctor, reuerendissimi in Christo patris et domini domini Francisci Pisauro, iuris utriusque doctoris, miseratione diuina archiepiscopi Iadrensis, in spiritualibus vicarius generalis, sedens in camera archiepiscopatus Iadrensis hora iuris soliti post vesperas auditis in iuditio contradictorio venerabili domino Petro de Cattaro, priore conuentus sancti Dominici de Iadra, una cum suo aduocato domine Marco Antonio de Bassano petente et cum debita instantia requirente iuris remediis cogi et compelli debere dominum Ioannem

Sa svim ovim novim podacima otklonjena je Sabalićeva pomisao nastala na uobičajenoj navici proglašavanja mnogih naših primorskih umjetnika strancima, koju su naučna istraživanja pobila. On je, naime, u poliptihu vidio »spoj bizantinske, toskanske i umbrijske škole« i pomišljao da je Jordanić možda predak baroknih slikara Luke i Stefana Giordana![30]

On se, međutim, sada pojavljuje kao primjeran slikar svoje sredine zakašnjelih ali usklađenih odlika dvaju stilova, kao dobrotvor i rodoljub koji je sudjelovao u izdizanju svog grada i u obrani svoje zemlje, kao koljenović i potomak starog hrvatskog roda. On je stoga na poliptih iz Sv. Marije urezao dva svoja grba: štit s osam izmjeničnih uspravnih pojasa, koji je njegova obitelj i kasnije zadržala.[31]

O njegovu porijeklu je sabrala nekoliko podataka Vesna Cestarić, radeći na ispitivanju zadarskih srednjovjekovnih obitelji, pa se iz njezinih još neobjavljenih izvoda može zaključiti slijedeće: slikar i ugledni svećenik Petar Jordanić je zakoniti sin zadarskog plemića Marka Nozdronje, a prezime Jordanić je drugo prezime, odnosno patronimik koji su nosila jedno ili dva pokoljenja Nozdronja u toj grani i to prema imenu slikareva djeda Jordana, koji se imenuje 1379. godine Jordanus condam Philippi Francisci[32] a čiji je otac, slikarev pradjed, zapisan 1366. godine kao Philippus Francisci de Nosdrogna.[33] Slikarev stric imenuje se 1459. godine Simon ser Jordani de Nosdrogna.[34]

de Pago ad sibi dandum et soluendum libras ser paruorum secundum formam testamenti quondam domini Petri Iordanich de Iadra causa et occasione vnius domus per dictum dominum Petrum legate . . .[2] partibus ex vna dicto presbitero Ioanne respondente et dicente se de comissione fratris Vincentii, tunc prioris, quandam commutationem fecisse hortus (!) dicte domus cum ser Simone Radichieuich in quoddam (!) liuello, quem liuellum ipse prior in solutionem dictarum sex librarum singulo quoque anno per suos fratres exigendas . . .[3] partibus ex altera viso instrumento superinde confecto dicte commutationis per dominum Matheum Sonzonium, notarium Iadrę. Quam commutationem annullauit et pro annullata haberi voluit et mandauit tanquam nullam et nullius valoris, quia non fuerunt seruatę in dicto contractu solemnitates requisitę de iure, quę seruari debent in contractibus alienationis seu permutationis rerum ecclesiasticarum, dictum presbiterum Ioannem conuictum et omnes alios presbiteros pro tempore in dicta domo manentes condemnauit singulo quoque anno sex libras soluendas fratribus, nisi de consensu dictorum fratrum aliquid innouatum fuerit . . .[4] presentibus ibidem magistro Philippo cantore et domino Marco Nigro testibus ad premissa habitis et specialiter rogatis. Hieronymus Gori de Senis, decretorum doctor, reuerendissimi domini archiepiscopi Iadrensis generalis vicarius, manu propria scripsi.

Subscripsi
presbiter Ioannes Dominici, cancellarius, curię
archiepischopalis Iadrensis mandato

[1] U prijepisu stoji netačno »decanus«.
[2] Prepisivač izostavio, jer vjerojatno nije znao pročitati.
[3] Prepisivač izostavio.
[4] Prepisivač izostavio. (Prepisao J. Stipišić, kojemu na tome zahvaljujem.)

[30] O.c.
[31] F. Heyer, Wappenbuch des Königreichs Dalmatien, t. 34. Nürnberg, 1873.
[32] Miscellanea II–IV, str. 43. Historijski arhiv u Zadru.
[33] T. Smičiklas, Codex diplomaticus XIII, str. 526, Zagreb 1915.
[34] Miscellanea II–IV, str. 42. Historijski arhiv u Zadru.

Prema istim genealoškim izvodima V. Cestarić, zadarska plemićka obitelj Nozdronja potječe od loze hrvatskog roda Draginića koja se doselila u Zadar početkom XIII stoljeća. Drago de Nosdrogna je u popisu zadarskog plemstva iz 1283. godine.[35] Nekoliko članova te obitelji bilo je u milosti kralja Ljudevita u vrijeme njegova vladanja Zadrom, pa on Franji Stjepanovu, »dilecti et fidelis nostri«, podjeljuje pravo na zemljišta izumrlih Draginića 1350. godine,[36] a njegovu sinu Filipu, koji je bio »officialis bani Nicolai de Sec« 1360. godine,[37] Stjepanu koji je »miles regius« i Bartolomeju s ostalim rođacima iz plemena Draginića daje 1359. godine pravo da se na svojim posjedima izvan zadarskog okružja služe drevnim pravom dvanaestero hrvatskih plemena.[38] Filipovu sinu Jordanu, slikarevu djedu, dodjeljuju suci Lučke županije zemlje izumrlih Tomana i Stjepana »de generatione Draginicih«.[39]

Slikar Jordanić je, dakle, potomak zadarske plemićke obitelji Nozdronja koja potječe od hrvatskog roda Draginića iz okolice Zadra. On tim pokazuje, jednako kao i renesansni slikar Stjepan Crnota, rapski plemić, i gotički rezbar Juraj Petrović, splitski kanonik,[40] da je umjetnički obrt u Dalmaciji bio cijenjen, pa se nisu njime bavili samo pučani i zanatlije nego i bogati plemići i ugledni svećenici, a tim se upotpunjuje slika kulturno-umjetničke sredine u Dalmaciji prošlih stoljeća.

[35] L. Jelić, Moći sv. Šimuna Bogoprimca u Zadru, Rad JAZU 145, str. 202, Zagreb 1901.

[36] T. Smičiklas, o.c. XI, str. 628, Zagreb 1913.

[37] Ibid., XIII, str. 526.

[38] Miscellanea II–IV, str. 15, Historijski arhiv u Zadru.

[39] Ibid. (1379), str. 43.

[40] I. Fisković, Prijedlog za kipara Jurja Petrovića, Peristil IX, Zagreb 1967.

A LA TRACE DU POLYPTYQUE DE JORDANIĆ

Résumé

Dans ses articles préalables et dans son livre »Les maîtres zaratins moyen-âgeux« (édité en 1959) l'auteur a écrit aussi sur le peintre zaratin du style gotique de la fin du 15-eme siècle Pierre (Petar) Jordanić. A côté de son polyptyque connu qui a été brûlé au temps de la dernière guerre dans le couvent des bénédictines de Sainte Marie à Zadar, l'auteur a trouvé à Vienne une image signée par Jordanić »Madonne au fils«, datée de 1508, et à la base d'une analyse du style, il a attribué au même peintre l'image »Notre Dame au fils sur le trône« qui se trouve dans l'église paroissiale de Tkon, sur l'île de Pašman, et qui vient d'être actuellement restaurée à l'Institut l'Académie Yougoslave de Zadar.

Dans son article, l'auteur soutient aussi que le polyptyque nommé »Madonne au fils, saint Archange et deux autres saints non identifiés« qui se trouvait jusqu'à la fin de 1942 à Zadar, et puis a disparu et est connu actuellement seulement d'après la photographie, aurait aussi toutes les caractéristiques du style de Jordanić.

A la base de tout cela, le peintre Jordanić, jusqu'ici à peine connu, apparaît comme un maître assez productif et intéressant, du style gotique et aux caractéristiques de la peinture dalmate de la fin du 15-eme siècle. On devrait retrouver aussi le polyptyque perdu pour pouvoir constater s'il s'agit vraiment d'un travail de Jordanić.